

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง บึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ” ได้ผลสรุป ดังนี้

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขต อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ มีจำนวน 398 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 51.76 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.18 มีสถานภาพสมรส คิดเป็น ร้อยละ 73.62 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42.21 มีจำนวนสมาชิก ในครัวเรือน จำนวน 3 – 4 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็น ร้อยละ 64.07 มีรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.47 และอาศัยอยู่ในตำบลโนนสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 13.07

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัด บึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมใน การรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.34$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.03$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.97$) โดยสามารถสรุปผลในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการสำรวจชุมชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความ

ต้องการของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม/โครงการ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเข้าร่วมเสนอแนะความคิดเห็นในกิจกรรม/โครงการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านเข้าร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม/โครงการ

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามกิจกรรม/โครงการ ในการพัฒนาชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือกับประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานในกิจกรรม/โครงการ ให้เหมาะสมกับชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้นำความรู้จากการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการ เผยแพร่ให้กับคนในครอบครัวและชุมชนอื่น

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการนำปัญหาและข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานเสนอต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสรุปผลการติดตาม ประเมินผล ในการดำเนินงานในกิจกรรม/โครงการ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ทั้งในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน

มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสูงกว่าเพศชาย

3.2 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test) พบว่า 1) ประชาชนที่มีอายุ 18 – 30 ปี มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่มีอายุ 41 – 50 ปี 2) ประชาชนที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่มีอายุ 31 – 40 ปี และ 3) ประชาชนที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่มีอายุ 41 – 50 ปี

3.3 ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test) พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส

3.4 ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อเปรียบเทียบระดับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' s test) พบว่า

- 1) ประชาชนที่มีการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่มีการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.
- 2) ประชาชนที่มีการศึกษาปริญญาตรี มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่มีการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.

3.5 ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' s test) พบว่า ประชาชนที่มีสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 6 คน มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่มีสมาชิกในครอบครัว 3 – 4 คน

3.6 ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ทั้งในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

3.7 ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' s test) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) ไม่เกิน 10,000 บาท มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่มีรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) 10,001–20,000 บาท

3.8 ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านตำบลที่อาศัยอยู่ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ทั้งในภาพรวม มีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ยกเว้น ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำบลที่อาศัยอยู่ เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test) พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลโนนสว่าง มีส่วนร่วมสูงกว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลชัยพร และสูงกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองเล็ง

4. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ที่ควรนำไปศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ มีจำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งผลการหาแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จากการระดมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน ที่พิจารณาเสนอแนะและแสดงความคิดเห็น มีดังนี้

4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ได้แก่ หน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดเวทีประชาคม และออกพื้นที่เพื่อชี้แจงการบริหารงานและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง จะต้องสร้างหรือทำให้ประชาชนรู้จักท้องถิ่น มีความรู้สึกรักและผูกพันกับท้องถิ่น ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา วางแผน และเสนอแนะแนวทางกับส่วนราชการ เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของบ้าน เจ้าของท้องถิ่น ในบางครั้งข้าราชการหรือหน่วยงานราชการมักจะไม่รู้สภาพปัญหาในท้องถิ่นที่แท้จริง จึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทาง และวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่น และควรจรรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากขึ้น และชี้ให้ประชาชนให้เห็นถึงประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเพื่อวางแผนพัฒนากับหน่วยงานราชการ

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนให้มาเข้าร่วมให้มากขึ้น ควรเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมประชุม ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น หน่วยงานราชการจะต้องเข้าหาผู้นำชุมชนก่อน เพื่อให้ผู้นำดึงประชาชน

เข้ามาประชุม หน่วยงานราชการจะต้องลงพื้นที่จัดประชุมในชุมชน แทนที่จะจัดประชุมในหน่วยงานแล้วให้ประชาชนเข้ามาร่วมประชุม หากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนออกมาให้ความรู้ให้กับประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ก่อนที่จะมีการประชุมเพื่อตัดสินใจการดำเนินงานโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในแต่ละครั้ง หน่วยงานราชการจะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบว่าประชุมเกี่ยวกับอะไร ประชุมเพื่ออะไร และจะต้องทำให้ประชาชนรู้สึกว่าจะได้รับผลประโยชน์อะไรจากการประชุมบ้าง และสร้างแรงจูงใจให้เห็นประโยชน์ ผลกระทบ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และชี้ให้ประชาชนเห็นทั้งข้อดีและข้อเสีย ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวน และกระตุ้นให้ประชาชนในระดับชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น ชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ตามกำลังความสามารถและความพร้อมของตนเอง และควรจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่พบปะประชาชนตามหมู่บ้านชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้แก่ หน่วยงานราชการจะต้องส่งเสริมความรู้ให้กับผู้นำชุมชน และประชาชน เกี่ยวกับการประเมินผลของโครงการ การพัฒนาชุมชน โดยการอบรม สัมมนา ชี้ให้เห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอตัวเข้าไปเป็นผู้นำหรือตัวแทนกลุ่ม/ชุมชน เพื่อเข้าร่วมตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย หรือให้การวางตั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น และควรจัดเวทีประชาคมในชุมชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาร่วมวิพากษ์วิจารณ์ และได้เสนอแนะแนวความคิดเพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาชุมชน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.34$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.03$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.97$)

โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานในกิจกรรม/โครงการ ให้เหมาะสมกับชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 3.62$) มีส่วนร่วมในระดับมาก รองลงมา คือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากการสำรวจข้อมูลชุมชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 3.35$) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้นำความรู้จากการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการ เผยแพร่ให้กับคนในครอบครัวและชุมชนอื่น ($\bar{X} = 3.11$) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวรรณ นนปะติ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลละมุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บันเทิง ผลอำพันธ์ (2556) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมมีส่วนร่วมระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ ธรรมบำรุง (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเทศบาลตำบลบ้านเขี้ยวหลาน ตำบลเขาพัง อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนร่วมกัน ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการประเมินผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินาถ อังสุพานิช

(2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชน ตำบลบางขุนทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามกิจกรรม/โครงการ ในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.11$) รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลเพื่อช่วยในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ ($\bar{X} = 3.09$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือกับประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.77$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนบางส่วนยังรู้สึกเคยชินต่อการถูกใช้อำนาจเบ็ดเสร็จมาจากตนเองอยู่ (top - down) ซึ่งเป็นผลมาจากการรวมศูนย์อำนาจปกครอง (centralization) ในอดีต และยังชอบที่จะเป็นผู้ตาม หรือผู้ถูกปกครองอยู่ เพราะอาจให้ความรู้สึกที่อบอุ่น มั่นคงกว่าการที่จะลุกขึ้นมาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) ที่มีผลต่อการพัฒนาสังคม และชุมชนท้องถิ่นของตนเอง และยังคงมองว่า เรื่องการเมืองการปกครองเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย หรือเป็นเรื่องของคนรวมคนมีเงิน ไม่ใช่เรื่องของชาวบ้านคนยากคนจนทั่วไป ประชาชนบางส่วนยังขาดทักษะ ประสบการณ์ในการดูแลปกครองตนเองอยู่ ขณะที่ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ยังยึดติดในรูปแบบเก่า ยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในการเข้าไปร่วมทำงานเป็นกลุ่มเครือข่ายของท้องถิ่นด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังขาดความกระตือรือร้น ที่จะเข้าไปร่วมแสดงออกซึ่งบทบาท หน้าที่ของตน ในลักษณะที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณะ ที่มีผลกระทบต่อสังคม และชุมชนท้องถิ่นตนเอง อย่างเต็มที่ นอกจากนั้นแล้วประชาชนบางส่วนยังมีแนวความคิด ทศนคติที่ว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานราชการ เพราะถือว่าหน่วยงานราชการเป็นหน่วยงานของรัฐ หากตนเองไม่ได้เข้าไปเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ในหมู่บ้านและชุมชน ก็จะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยเหตุนี้จึงทำให้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ จันทร์ (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินาถ อังสุพานิช (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชน ตำบลบางขุนทอง อำเภอดงตาล จังหวัดนราธิวาส พบว่า การมีส่วนร่วมด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) และตำบลที่อาศัยอยู่ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Factors) ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจ ทักษะคิด ความคิดเห็น ที่แตกต่างกัน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬย่อมแตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น การศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ที่ต่างกัน และมีอิทธิพลต่อความต้องการทัศนคติและค่านิยมของบุคคลทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวรรณ นนปะติ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวัดละมุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามปัจจัยคุณลักษณะ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระยะเวลาที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ และรายได้มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ บันเทิง ผลอำพันธ์ (2556) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามตัวแปรพื้นฐานก็จะพบว่าตัวแปรที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุญาพรรณ วะชุม (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ศูนย์ 3 วัย สานใยรักแห่งครอบครัว ตำบลปะหว่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร พบว่า ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ศูนย์ 3 วัย สานใยรักแห่งครอบครัว ตำบลปะหว่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งใน ภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินาถ อังสุพานิช (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชน ตำบลบางขุนทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของประชาชน พบว่า เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและแหล่งการรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของชุมชนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ ธรรมบำรุง (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเทศบาลตำบล บ้านเขี้ยวหลาน ตำบลเขาพัง อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมและราย ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนร่วมกัน ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการประเมินผล การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการ ประเมินผล จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและเศรษฐกิจและสังคม พบว่า แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมอร บุญโท (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน จังหวัด นครพนม พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ที่จำแนกตามเพศ โดยรวมมีแตกต่างกันทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมชั้นวางแผนการพัฒนา การมีส่วนร่วมชั้นริเริ่มการพัฒนา การมีส่วนร่วมชั้นติดตามและประเมินผลจากการพัฒนามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามหมู่บ้านอาศัยอยู่ พบว่าโดยรวมรายด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ท้องถิ่นอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยประชาสัมพันธ์เชิญชวน และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม/โครงการให้มากขึ้น

1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ท้องถิ่นอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยประชาสัมพันธ์เชิญชวน และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม/โครงการ ให้มากขึ้น

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ท้องถิ่นอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยประชาสัมพันธ์เชิญชวน และกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือกับประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น

1.4 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ท้องถิ่น อำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานใน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในเขตอำเภอเมือง บึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการ รับผิดชอบ โดยการฝึกอบรมและส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชน ให้นำความรู้จากการ ดำเนินงานกิจกรรม/โครงการ ไปเผยแพร่ให้กับคนในครอบครัวและชุมชนอื่น

1.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ท้องถิ่น อำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานใน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในเขตอำเภอเมือง บึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล โดยการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชน ให้เห็นความสำคัญของการเข้ามามี ส่วนร่วมในการเสนอตัวเข้าไปเป็นผู้นำหรือตัวแทนกลุ่ม/ชุมชน เพื่อเข้าร่วมตรวจสอบ ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

1.6 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ท้องถิ่น อำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเพศชายและผู้ที่ มี อายุ 41 – 50 ปี ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. อาศัยอยู่ในตำบลชัยพร และตำบลหนองเล็ง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้มากขึ้น เนื่องจาก ประชาชนกลุ่มดังกล่าว มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อยกว่า กลุ่มอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน การเมืองภาคประชาชน การกระจายอำนาจแก่ ท้องถิ่นอย่างเพียงพอ ที่อาจส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

2.2 ควรทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่ อื่น ๆ เพื่อที่จะได้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละ พื้นที่